

Nr 266

Av herr **Nestrup m. fl.**, om ökad tid för rektorerna vid de statliga läroverken till pedagogiska arbetsuppgifter.

I sitt utlåtande nr 51 år 1959 sid. 14—15 underströk statsutskottet att ett väsentligt syfte med reformen av statsläroverkens ekonomiska förvaltning var att ge rektorerna mera tid för den pedagogiska ledningen av sina skolor. Utskottet uttalade vidare följande:

Av skolöverstyrelsens redogörelse (s. 440 ff.) synes emellertid framgå, att så icke blivit fallet i avsedd omfattning på grund av att biträdeshjälpen ej kunnat dimensioneras med hänsyn till de faktiska arbetsuppgifternas omfång. Utskottet anser det angeläget, att en redogörelse om möjligt lämnas till 1960 års riksdag, innefattande en redovisning för rektorernas arbets-situation i ovannämnda avseende och vilken kan läggas till grund för eventuellt erforderliga åtgärder i ärendet.

På Kungl. Maj:ts uppdrag med anledning av utskottets utlåtande har skolöverstyrelsen gjort en undersökning i syfte att få en redogörelse över rektorernas egen syn på sina arbetsförhållanden, det sätt på vilket överflyttningen av läroverkens ekonomiska förvaltning inverkat på arbetet och de erfarenheter som vunnits av reformen.

Skolöverstyrelsens undersökning angående rektorernas arbetssituation visar att rektorerna i stor utsträckning icke anser sig ha genom reformen av läroverkens ekonomiska förvaltning vunnit mera tid för den pedagogiska ledningen av sina läroverk. Drygt 75 procent av de rektorer som svarat på överstyrelsens fråga härom har besvarat den nekande.

I viss utsträckning synes detta bero på att en omfattande rapportering måste ske till skolstyrelserna för att dessa skall få erforderliga uppgifter för att kunna ombesörja utbetalningar och att vid läroverken en tämligen omfattande dispositionsbokföring måste ske, för att rektorerna skall kunna ha kännedom om kassornas ställning. Då kamrerartjänsterna vid läroverken indragits i samband med överförandet av den ekonomiska förvaltningen till skolstyrelserna, har de här nämnda arbetsuppgifterna antingen måst övertagas av rektor själv eller läggas på biträdespersonal, som är avsedd för andra arbetsuppgifter.

Den viktigaste orsaken till att huvudparten av rektorerna icke anser sig ha vunnit ökad tid till sina pedagogiska arbetsuppgifter torde emellertid vara att deras arbete till följd av skolstyrelsereformen ökat i andra avseenden. Flertalet rektorer framhåller sålunda, att skolstyrelsesammanträdena

är synnerligen tidsödande för rektorerna, att skriftväxlingen med skolstyrelsen är omfattande och att arbetet i det hela blivit mera tidskrävande och tungrott.

På den mera allmänt formulerade frågan huruvida rektorerna finner sina arbetsförhållanden tillfredsställande har över 80 procent av de rektorer, som besvarat frågan, lämnat ett nekande svar. Av de rektorer, som förklarat sig finna sina arbetsförhållanden tillfredsställande, har cirka en tredjedel likväl ansett en utökning av biträdeshjälpen eller av organisationen med biträdande rektorer nödvändig. I många fall är rektorerna allvarligt bekymrade över att de på grund av anhopningen av administrativa göromål inte kan ägna erforderlig tid åt den pedagogiska ledningen av skolan och över att de inte i tillräcklig utsträckning kan ge stöd och handledning åt unga och oerfarna lärare; särskilt otillfredsställande är detta vid läroverk, där på grund av lärarbristen otillräckligt utbildad lärarpersonal anställts i större utsträckning.

Överstyrelsen har vid genomgången av rektorernas redogörelser blivit övertygad om att befrielsen från ansvaret för den ekonomiska förvaltningen visserligen innebär en avsevärd lättnad för rektorerna men att denna lättnad i många fall — i synnerhet vid de större läroverken — motsvaras av en ökning av andra arbetsuppgifter. Detta, i samband med den ansvällning av lärjungeantalet vid de högre skolorna som skolväsendets utveckling under senare år medfört, torde ha inneburit att rektorernas arbetsbörda snarare ökat ytterligare.

Överstyrelsen finner det uppenbart, att rektorernas arbetssituation är sådan, att kraftiga åtgärder måste vidtagas för att inte den direkta pedagogiska ledningen av skolorna skall allvarligt försvagas, samtidigt som skolväsendet genomgår en omdaning.

Överstyrelsen har därför ansett sig böra ånyo föra fram förslag om förstärkning av hjälpen åt rektorerna i fråga om såväl pedagogiska som administrativa och sociala arbetsuppgifter. Under andra punkter i sina petita har överstyrelsen föreslagit en utökning av kuratorsinstitutionen och utvidgning av organisationen med biträdande rektorer.

Skolöverstyrelsens på nämnda undersökning grundade förslag har alltså gjorts i det syfte som underströks av statsutskottet i 1959 års utlåtande. Chefen för ecklesiastikdepartementet har vid anslagsavvägningen dock inte funnit utrymme för dessa förslag. Det är emellertid av utomordentligt stor vikt för de berörda skolorna, att denna fråga bringas till en lösning. Den hårda arbetsbelastningen på våra läroverks rektorer, med uppgifter som många gånger är av rutinkaraktär och som borde avlastas på mindre kvalificerad arbetskraft, är inte förenlig med ett rationellt utnyttjande av de högt kvalificerade befattningshavare som dessa rektorer är. Rektorernas arbetssituation tycks också ha inverkat negativt dels på rektorernas benägenhet att stanna kvar på sina befattningar, dels på intresset att söka lediga

rektorstjänster. Under 50-talets senare del har sålunda ett 10-tal rektorer vid statliga läroverk avgått under förordnandeperioden eller avstått från omförordnande. Vidare har sökandefrekvensen för dessa befattningar märkbart minskat.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi,

att riksdagen med anledning av resultaten från skolöverstyrelsens undersökning samt dess förslag hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till 1961 års riksdag i syfte att ge rektorerna vid de statliga läroverken mera tid för den pedagogiska ledningen av sina skolor.

Stockholm den 27 januari 1960

Nils Nestrup

Bengt Elmgren

Nils-Eric Gustafsson

Ebbe Ohlsson
